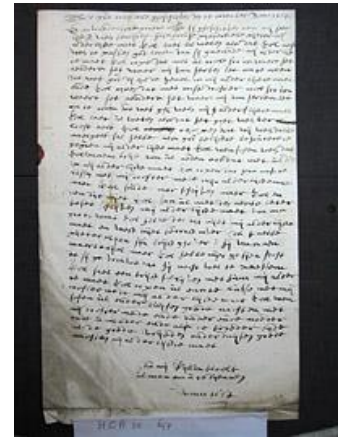

Brief van de maand februari 2009

Brief van Gillis Block vanuit het Caraïbisch gebied aan zijn vrouw, 14 november 1664

Grote harten, rode rozen, suikerzoete wenskaarten, glimlachende engeltjes en fraai ingepakte geschenken; niemand ontsnapt in februari aan Valentijn. Zelfs de grootste tegenstanders – luidkeels commercie schreeuwend – hopen stilzwijgend op een kaartje, een brief of een tedere kus. Het is nu eenmaal menselijk, het verlangen om bemind te worden. Als brief van de maand februari kozen we daarom voor een zeventiende-eeuws schrijven dat liefde en verlangen toont op een eenvoudige, maar des te ontroerender manier.

Op 14 november 1664 schrijft Gillis Block vanuit het Caraïbisch gebied een brief naar zijn vrouw Pieternelle Pieters in de Paardenstraat in Vlissingen. Gillis is waarschijnlijk koopman, want hij schrijft over ‘goet’ dat ‘wel verkocht [h]aebt’. Hij heeft goede hoop dat hij met een aardige winst thuis zal komen. Wat dit ‘goet’ precies was, vermeldt Gillis niet, maar het zou wel eens om wijn, brandewijn, zeep en pijpen kunnen gaan.

Dat vermoeden we omdat we ook beschikken over een brief die begin december 1664 door de handelaar Cornelis Davidsz. Block geschreven is aan zijn vader David Block in Vlissingen. Daarin beschrijft hij uitvoerig hoe goed zijn handeltje in eerder genoemde goederen op Sint-Christoffel (het huidige Saint-Kitts) loopt. Aan het einde van zijn lange epistel doet hij de groeten van zijn broer ‘Jijlis Davidsz. Block’. Dat kan bijna niemand anders zijn dan onze briefschrijver Gillis. Hoogst waarschijnlijk zijn de twee broers er samen op uit getrokken om gouden zaken te doen in de Caraïben.

Er zijn wel ontelbare gelijksoortige brieven terug te vinden in de *sailing letters*. Epistels die geschreven werden door eenzame mannen overzee – handelaren, matrozen, schippers, soldaten en allerhande scheepsvolk – aan hun achtergebleven geliefde of vrouw. En niet zelden bevatten die schrijfsels een liefkozende woordje en een uiting van gemis. Maar in Gillis’ brief zijn de oprechte liefde voor zijn vrouw en zijn heimwee naar huis en haard buitengewoon voelbaar.

Hij spreekt zijn vrouw Pieternelle immers teder aan met ‘mijn alderliefst maet’, wat veel persoonlijker lijkt dan het aardige, maar bijna standaard voorkomende ‘beminde huisvrouw’. Bovendien doet Gillis dit niet één keer aan het begin van de brief, maar begint of eindigt hij bijna elke zin met die adorerende aanspreking. Hij slaagt er zo in om zijn vrouw in een brief van 34 regels wel twaalf keer zijn allerliefst maetje te noemen. Daarmee krijgt het epistel iets smekends; het wordt bijna dwingend, zoals onderstaand fragment illustreert :

*Mij[n] alderlijff[st]e maet, ick wenschen wel dat
ick eens een brieff van uwe liefde [h]aeden
hoe dat [het] met uwe liefde den
is. Mij[n] alderlijff[st]e maet, ick [h]oopen dat [ick uwe liefde] hens mostte
kussen met mij[n] dochter mede. Mijn alderlijff[st]e maet
maet, ick soude me[e]r schrijven, maer ick en[lieb]
den dijt nijet.*

Onderaan deze pagina vindt u een link naar een foto van het originele document en een link naar de transcriptie van Gillis’ brief inclusief zijn doorhalingen. Om de verstaanbaarheid te vergroten hebben we niet alleen de interpunctie en het hoofdlettergebruik aangepast, maar ook hier en daar letters of hele woorden aan de transcriptie toegevoegd. Deze staan tussen vierkante haakjes. Zo laat Gillis vaak de *h* weggevallen aan het begin van een woord, wat een typisch Zeeuws dialectkenmerk is. Het loont de moeite om deze brief volledig en hardop te lezen, want dan lijkt het wel alsof Gillis’ niet aflatende verlangen in de brief tot leven komt, met ‘mijn alderliefst maet’ als onmiskenbare harteklop.

De brief bevindt zich in HCA 30-647. Een eerste diplomatische transcriptie werd gemaakt binnen Wikiscripta Neerlandica door Cora Janse. De toelichting bij deze brief van de maand is van Judith Nobels.

Transcriptie brief februari 2009

Aen de eerbaere
huijsvrouwe van
Gillis Block
Pieternelle
Pieters in de
Paerde straete
tot Vlissinge
met vriendt die Godt
bewaert over zee

Looft Godt boven alle gheschreven den 14 novenber Anno 1664

Een vrije[n]delijcke groetenijse sij gheschreven aen mij[n] seer
lijff ende wel bemijnde huijsfrouhe Pijeternelle Pijeter. Mij[n]
alderlijff[st]e maet, ick laet uwe *liefde* weten als dat ick noch
wel te pas ben, God looft van sij[n] gaenade. Mij[n] alderlijff-
[s]te maet, ick [h]oope dat met uwe *liefde* oockt soo is. Waert het
aenders, het waer mij van herten le[e]t om te [h]ooren.
Dat we[e]t God dij ijn de hemel is. Mij[n] alderlijff[s]te maet,
ende ick [h]oope, dat [het] met onse dochter oockt soo is.
Waert het aenders, het waer mij van herten le[e]t
om te [h]ooren, dat we[e]t ghij wel. Mij[n] h alderlijff[s]te maet,
ick laet uwe *liefde* weten als dat het goet wel ver koct -
kocht [h]aebt. Ick oepeen [h]oeppen dat wij wel dolue
mael¹ gelt sal hebbe als God belijffte behou rest² te
geven. Mij[n] alderlijff[st]e maet, ick wenschen wel dat
ick eens een brieff van uwe *liefde* [h]aeden haee dat [het] met uwe *liefde* den
is. Mij[n] alderlijff[st]e maet, ick [h]oopen dat [ick uwe *liefde*] hens mostte³
kussen met mij[n] dochter mede. Mij[n] alderlijff[st]e maet
maet, ick soude me[e]r schrijven, maer ick en [heb]
den dijt⁴ nijet. Ick [sal] a[a]n⁵ uwe *liefde* met den neste beter
beset schrijven⁶, mij[n] alderlijff[st]e maet, van ons
goet, want ick hebbe den tijt nijet. Mij[n] alderlijff[st]e
maet, en we[e]st nijet bedroff oover. Ick h [h]aebbe
Pijeter Kijen sijn brieff ghever⁷. Hij was aen
Maertenijck, maer ick hebbe [hem] nijet gh[e]sijen. Secht
te sij[n] go vrouwe dat hij nocht wel te paessen [is].⁸
Ick sael een brieff schrijven met hum. Mij[n] alder[lijfs]-
te maet, ick [h]oopen uwe *liefde* e[e]ns te kusse met mij[n]
dochter mede. Mij[n] alderlijff[st]e maet, ick wen-
schen uwe *liefde* [h]ondertduisen goede nachten met
mij[n] dochter mede ende vader ende moeder
ende u moeder ende al de broeder ende
al de goede vrije[n]den. [H]onderduysen goede
nachten, mij[n] alderlijff[st]e maet.

Bij mij Gijllis Blockt
uwer *liefde* man om u te dijennen
Anno 1664

---

¹ *dolue mael*: dubbel zoveel

² *behou rest*: een behouden reis

³ *mostte*: mocht

⁴ *dijt*: tijt

⁵ Voor *an* staat een h die lijkt te zijn weggehaald, is lichter van inkt.

⁶ *met den naaste beter bescheit schrijven*: met de volgende brief een uitgebreider verslag schrijven

⁷ *ghever*: gegeven

⁸ *nocht wel te paessen is*: nog in goede gezondheid verkeert